

МІЖНАРОДНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ УЧАСТІ У СТВОРЕННІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

ЗАДОРЖНІЙ Олександр Вікторович - професор, кандидат юридичних наук, завідувач кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

В статті розглянуті питання участі Української ССР в створенні та функціонуванні Організації Об'єднаних Націй, її ролі в Організації в якості повноправного суб'єкта міжнародного права. Розглянуто форми діяльності України в ООН в якості розробника та учасника ряду важливих універсальних міжнародних договорів, а також члена ряду спеціалізованих урядових, учасника конференцій, самітів, зустрічей в рамках Організації.

Ключові слова: Українська Радянська Соціалістична Республіка, Організація Об'єднаних Націй, суб'єкт міжнародного права, міжнародний договір, спеціалізована установа ООН.

Повернення радянської влади в Україну після двох років німецької окупації під час Другої світової війни потребувало додаткових заходів щодо відновлення її легітимності, передусім через демонстрацію комуністами українцям своєї кардинальної відмінності від нацистів, що проводили політику національного приниження, а також здійснення реальних змін у національній політиці на тлі попередніх репресивних заходів.

У 1944 р. було внесено зміни до Конституції СРСР, що мали на меті розширити права союзних республік у галузі оборони і зовнішніх зносин. У січні відбувся черговий пленум ЦК ВКП(б), який розглянув пропозиції Раднаркому СРСР «Про розширення прав союзних республік у галузі оборони та зовнішніх зносин» та схвалив їх

для винесення на наступну сесію Верховної Ради Союзу РСР [1].

01.02.1944 р. на X сесії Верховної Ради СРСР 1-го скликання заступник голови Раднаркому СРСР та нарком закордонних справ СРСР В.Молотов виступив з доповіддю «Про перетворення Наркомату оборони і Наркомзаксправ із загальносоюзних у союзно-республіканські наркомати» [2; 36]. Коротке обговорення питання закінчилося одногосним ухваленням запропонованих законів – «Про утворення військових формувань союзних республік та про перетворення у зв'язку із цим Народного комісаріату оборони із загальносоюзного у союзно-республіканський» [3; 30] і «Про надання союзним республікам повноважень у галузі зовнішніх відносин та про перетворення у зв'язку з цим Народного комісаріату закордонних справ із загальносоюзного у союзно-республіканський народний комісаріат» [4]. Прийняття першого закону пояснювалось метою посилення військової могутності СРСР, а другого – завданням розширення міжнародних відносин, зміцнення співробітництва Союзу РСР з іноземними державами та «з огляду на зростання потреби союзних республік у встановленні безпосередніх стосунків з іноземними державами» [5]. Вказані Закони увійшли Поправками до Конституції СРСР та Конституції УРСР 1937 р., відповідно до яких Радянській Україні повернуто права на встановлення безпосередніх міжнародно-правових відносин з іноземними держа-

вами, укладання міжнародних договорів, незалежне представництво на міжнародних конференціях та в органах, створених ними.

Україні, враховуючи її важливу, подекуди навіть головну роль у розв'язанні проблем, пов'язаних із західними кордонами СРСР після завершення Другої світової війни, з огляду на безпосереднє сусідство та етнічні зв'язки з державами, які сталінське керівництво готувалося «радянлізувати», а також зважаючи на масштаби та високий рівень національно-визвольної боротьби в її західних регіонах, у сталінській політиці відводилося особливе місце. Тож зовсім не випадковим було те, що УРСР не тільки першою розпочала розбудову своїх зовнішньополітичного та оборонного відомств, а і стала єдиною республікою, яка призначила обох своїх наркомів [6; 44].

Коментуючи конституційні зміни 1944 р., американський радянознавець В.Аспатюрян у праці «Союзні республіки в радянській дипломатії» відзначив [7; 518], що вони започаткували нову фазу у ролі союзних республік, які виконували одночасно функцію суб'єктів та об'єктів радянської дипломатії [8; 185].

Рішення X сесії та наступні зміни до законодавства В.Молотов назвав «новим кроком у практичному вирішенні національного питання в багатонаціональній радянській державі, новою перемогою Ленінсько-Сталінської національної політики» і пояснив, що «зміст запропонованих перетворень абсолютно ясний. Це перетворення означає велике розширення діяльності союзних республік, яке стало можливим у результаті їхнього політичного, економічного та культурного зростання, інакше кажучи – в результаті їхнього національного розвитку» [5; 334-335].

Конституційні перетворення були зумовлені і міжнародними чинниками. Саме після закінчення переговорів «Великої трійки» (лідерів СРСР, Великої Британії та Сполучених Штатів – Й.Сталіна, В.Черчилля і Т.Рузвельта) в Тегерані восени 1943 р., на яких йшлося про створення в майбутньому міжнародної організації з безпеки – Об'єднаних Націй [9], радянські

союзні республіки стали de jure суб'єктами міжнародного права.

У серпні 1944 р. у передмісті Вашингтона – Думбартон-Оксі – на Міжнародній конференції розглядалися питання про склад членів-засновників майбутньої Організації Об'єднаних Націй. Радянська делегація висунула пропозицію про те, щоб до складу ООН увійшли усі республіки СРСР. Через кілька тижнів Й.Сталін все ж виділив серед інших Україну та Білорусію, які, як він зазначив, «за кількістю населення і політичною вагою перевищують ряд держав із майбутніх ініціаторів створення ООН».

На Кримській (Ялтинській) конференції 1945 р. заради вирішення питання про членство вказаних республік у складі ООН радянський уряд навіть був готовий піти на те, щоб запропонувати їм самостійно виступити зі спеціальними деклараціями про проголошення війни нацистській Німеччині. При цьому, важливо, що хоча із узгодженням позицій щодо «права вето» при голосуванні у Раді Безпеки з питань збереження війни і миру, що відбулось саме під час Ялтинської конференції, сенс «боротьби за голоси» в ООН було вичерпано, 26.06.1945 р. СРСР, УРСР та БРСР разом з іншими засновниками Організації Об'єднаних Націй підписали Статут Організації (24.10.1945 р. на Конференції у Сан-Франциско Статут було ратифіковано) і, таким чином, увійшли до її засновників.

Таким чином, на нашу думку, варто знову ж таки наголосити на тому, що рішення X сесії Верховної Ради СРСР були спрямовані на розширення прав національних республік, передусім – збурених національно-визвольними рухами, мали пом'якшити повторну інкорпорацію до складу СРСР прибалтійських держав та західних областей України і Білорусії – регіонів, у яких точилася партизанська війна проти радянської влади [5; 337]. Відновлення радянзації здійснювалось найбільш важко саме у західних областях України, адже викликало у населення сильний спротив, що виявлялося насамперед у діях Організації українських націоналістів (ОУН) і Української повстанської армії (УПА) [10].

У своїй книзі «Рузвельт і росіяни» тодішній держсекретар США (1944-1945 рр.), а згодом – представник Сполучених Штатів при ООН Е.Р.Стеттініус-мол. [11; 178] згадував, що 07.02.1945 р. Президент США мав приватну розмову зі Сталіним, у якій той поскаржився на свою важку і непевну позицію в Україні [12; 138]. Голос для України, сказав Сталін Рузвельту, потрібен йому для збереження єдності СРСР [5; 338].

Втім, незалежно від мотивів, факт визнання Української РСР членом ООН став ключовим для утвердження її статусу як суб'єкта міжнародного права. Це пов'язано із підходом колективного визнання, вперше детально розробленим Г.Лаутерпахтом, який пропонував створити в рамках ООН загальний спеціальний постійний орган, що розглядав би питання визнання і рішення якого були б обов'язковими для всіх членів Організації. К.Райт висунув схожий підхід – «загальне визнання», при якому роль органу, що надає визнання, міг би відігравати Міжнародний Суд ООН [13; 47-48].

Але найбільш важливим у цьому аспекті видається те, що практика Організації Об'єднаних Націй свідчить: хоча держави-члени ООН вільні не визнавати інші держави-члени, членство в Організації є *prima facie* доказом державності [14; 160-161][15; 467]. Таким чином, з моменту підписання і ратифікації Статуту ООН, факт членства УРСР у цій організації був тотожний її визнанню всіма державами-засновниками, відповідаючи загальному правилу визнання усіх членів ООН, оскільки членство у даній організації визначається *de jure* обов'язково.

Як член Організації, УРСР була повноправним суб'єктом міжнародно-правових відносин, учасником універсальних міжнародних договорів – від Статуту ООН до угод, прийнятих у рамках діяльності низки спеціалізованих установ Організації [16; 13]. Після заснування ООН, міжнародно-правова діяльність УРСР була спрямована передусім на активізацію участі України в Організації. Зазначимо, що ще при розробці Статуту ООН представники УРСР домагались закріплення у цьому акті таких

важливих складових принципів міжнародного права, як норми про забезпечення міжнародного миру та безпеки (ч. 1 ст. 1), поваги до суверенності держав (ч. 1 ст. 2). З ініціативи УРСР до Статуту були включені положення про сприяння міжнародному співробітництву у розв'язанні економічних і соціальних проблем (ч. 3 ст. 1), загальну повагу до основних прав та свобод людини незалежно від раси, походження, статі, мови та віросповідань (п. «с» ч. 3 ст. 1, ч. 1 ст. 55) [17].

Уже на Установчій конференції Організації українські делегати були обрані до її робочих органів. Так, Д.Мануїльського обрано головою Першого комітету Першої комісії Конференції, який розробляв текст преамбули і перший розділ Статуту ООН. І.Сенін увійшов до комітету, що розробляв положення про Раду Безпеки (глава V). У роботі комітету з розгляду питань членства держав у ООН (глава II) брав участь О.Палладін. Інші представники УРСР стали членами комітетів з визначення повноважень Генеральної Асамблеї та Економічної і Соціальної Ради, з розроблення положень про Міжнародний суд. З ініціативи цього Комітету було створено Комісію з атомної енергії. У 1948 р., на III сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (ГА ООН), УРСР було обрано строком на два роки до Комісії з атомної енергії та Комісії з контролю за озброєннями. У 1947-1948 рр. УРСР обиралася непостійним членом Ради Безпеки ООН. У наступні роки представники УРСР активно діяли в інших головних органах ООН, комітетах та комісіях ГА ООН.

Правові засади діяльності постійних представників та постійних представництв визначено Резолюцією ГА ООН № 257 від 03.12.1948 р. [18], у прийнятті якої УРСР брала активну участь, а згодом – Віденською Конвенцією про представництво держав у їхніх відносинах із міжнародними організаціями універсального характеру від 14.03.1975 р. Конвенція так сформулювала поняття «міжнародна організація універсального характеру»: це «ООН, її спеціалізовані установи, і будь-яка аналогічна організація, членський склад і відповідаль-

ність якої має широкий міжнародний характер» [19].

З членством в ООН, УРСР набула права участі у діяльності її головних органів, які входять у так звану «систему ООН». Згідно зі Статутом ООН до головних органів належать Генеральна Асамблея і створювані нею Рада Безпеки, Економічна та Соціальна Рада, Рада з Опіки, Міжнародний Суд та Секретаріат. Україна як засновник Організації діяла на підставі її Статуту, маючи повний обсяг прав та обов'язків. Участь держав-членів у структурі й діяльності головних органів регламентується також відповідними документами про них (статутами, положеннями тощо). Як суб'єкт міжнародного права УРСР у рамках ООН та інших міжнародних організацій мала повне право діяти самостійно або разом з іншими державами при вирішенні будь-яких питань.

Українська делегація з перших же засідань ГА ООН активно включилась у міжнародне життя, була обрана до агентств ООН або виступала в якості країни-засновниці. УРСР брала активну участь у розгляді питань про затвердження правил процедури і структури Асамблеї, формування її основних комітетів і визначення їх функцій, у виборах держав-членів до різних комітетів ООН.

Діяльність УРСР в ООН та її головних органах виявлялась у формі розроблення проектів резолюцій та рішень з актуальних питань міжнародного характеру, внесення поправок до проектів резолюцій та рішень, пропонування питань до розгляду, участі у полеміці з обговорюваних питань, виступів на засіданнях органів із заявами і пропозиціями, підписання конвенцій, угод і договорів у рамках ООН, участі у голосуваннях тощо [16; 14].

У період з 1945 р. і до початку 60-х рр. УРСР внесла на розгляд ГА ООН понад 25 резолюцій і важливих поправок до них. Найконструктивнішими були резолюції про утворення Комісії Ради Безпеки для розслідування становища в Індонезії; про виведення голландських військ з Індонезії; про мирне врегулювання корейського питання; про введення міжнародного року

охорони здоров'я і медичних досліджень тощо. Особливо слід відзначити участь української делегації у прийнятті Декларації «Про надання незалежності колоніальним володінням та народам» 1960 р. [20; 471]

Оскільки основним змістом діяльності УРСР на міжнародній арені була боротьба за мир і безпеку народів, за мирне співіснування держав з різним суспільним ладом, відвернення можливої чергової світової війни, на XII сесії ГА ООН у жовтні 1957 р. голова української делегації Л.Паламарчук (міністр закордонних справ у 1954-1966 рр.) заявив, що «з метою послаблення міжнародної напруженості необхідно радикально розв'язати проблеми роззброєння, заборонити атомну і водневу зброю, припинити її виробництво, істотно скоротити збройні сили та військові бюджети» [21]. 03.08.1960 р. постійне представництво УРСР при ООН надіслало ноту на ім'я Генерального секретаря ООН, у якій висловлювалася пропозиція щодо особистої участі глав урядів держав-членів ООН у розгляді питання роззброєння на сесії Генеральній Асамблеї [8; 188].

У 1957 р. було засноване постійне представництво Української РСР при ООН. УРСР, після ратифікації нею відповідних статутів, стала членом основних спеціалізованих органів і установ Організації, її представники неодноразово обиралися до комітетів і комісій цих органів та установ. Україна стала членом Міжнародного союзу електрозв'язку (1947 р.), Всесвітнього поштового союзу (1948 р.), Організації ООН з питань освіти, науки та культури – ЮНЕСКО (1954 р.), Міжнародного агентства з атомної енергії – МАГАТЕ (1957 р.) та цілого ряду інших універсальних міжнародних організацій [22; 195].

Як активний член ЮНЕСКО, Українська РСР з 1960 по 1962 рр. провела понад 400 вечорів і зборів громадськості, присвячених видатним подіям в історії народів зарубіжних держав, ювілеям видатних діячів світової культури. У 1962 р. на IV регіональній конференції національних комісій у Софії (Болгарія) було прийнято проект резолюції УРСР, підтриманий Польщею, Францією та Фінляндією, щодо сприяння

розвитку культурних і наукових зв'язків між усіма державами Європи, незалежно від існуючого в них соціально-економічного ладу [23; 43]. У 1964 р. ЮНЕСКО прийняла рішення про святкування 150-річчя з дня народження Т.Г.Шевченка. На XVI сесії ГА ООН українська делегація внесла проект резолюції про заходи зі сприяння ліквідації неписьменності в усьому світі, який було схвалено [8; 188], УРСР брала активну участь у роботі Міжнародного бюро освіти (МБО) [24].

Українська РСР була однією з держав-засновниць утвореної у 1949 р. Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) і мала представництво при Організації. На XIII сесії ГА ООН у 1958 р. представники УРСР запропонували провести міжнародний рік охорони здоров'я і медичних досліджень. У відповідній резолюції, що була прийнята, зазначалась необхідність боротьби з такими захворюваннями, як малярія, віспа, туберкульоз, холера, рак, серцево-судинні захворювання тощо [25]. У 1960 р. з цією метою передбачалося здійснити поширення досвіду окремих держав з боротьби з цими хворобами, координацію наукових досліджень, розробку комплексних методів лікування цих захворювань, проведення заходів із санітарної освіти населення, надання медичної допомоги державам, які її потребують [26; 54].

У 1954 р. Українська РСР стала членом Міжнародної організації праці (МОП), була членом комітетів з умов праці у вугільній промисловості та чорній металургії. УРСР виступала за ефективне співробітництво держав-учасниць з метою підвищення добробуту, належного медичного забезпечення та соціального страхування усіх працівників різних галузей господарювання. У 1959 р. за пропозицією України [22; 196] 43 сесія МОП прийняла резолюції «Про ліквідацію дискримінації в оплаті жіночої праці» і «Про участь МОП у проведенні Міжнародного року охорони здоров'я» [27; 3-5].

Отже, діяльність УРСР в органах та установах ООН полягала в участі у розробці установчих документів, проектів резолюцій, конвенцій, угод, договорів з визначенням обов'язків держав або з ре-

комендаціями і приписами урядам щодо вжиття конкретних заходів законодавчого характеру, спрямованих на реалізацію принципів міжнародного співробітництва та впровадження у державах норм актів ООН (з охорони праці, охорони здоров'я, охорони культурної спадщини, розвитку освіти, науки і техніки тощо), а також у розробці проектів мирних договорів. УРСР брала активну участь у роботі міжнародних асамблей, сесій, нарад тощо, які скликалися цими установами, і особливо – численних міжнародних конференцій політичного, правового, економічного та науково-технічного характеру.

Загалом, представництво Української РСР у спеціалізованих установах ООН протягом 1945 – початку 1960-х рр. поділяють на два періоди: перший – недостатньої репрезентативності (1945-1953 рр.); другий – високої репрезентативності (1954 р. – початок 1960-х рр.). Якщо до 1953 р. УРСР входила лише до 9 міжнародних організацій та їх органів, то вже на січень 1960 р. вона була членом 31 міжнародної організації та учасником 67 міжнародних договорів, угод, конвенцій, протоколів. Період 1953-1960 рр. позначається особливо конструктивною діяльністю УРСР у спеціалізованих установах ООН [16; 14]. Надалі, у зв'язку із політичними змінами, що відбувались у Радянському Союзі, активність Української РСР в Організації дещо зменшилась.

Участь Української РСР у функціонуванні Організації Об'єднаних Націй, безумовно, сприяла зростанню національної самосвідомості українців, відчуттю ними себе нацією, що заслуговує на представництво у світовій міжнародній організації.

Політична централізація влади у Радянському Союзі зумовила те, що у 1969 р. було ухвалене рішення про координацію діяльності Постійних представництв СРСР, УРСР та БРСР при ООН. Позитивним аспектом було розширення доступу республіканських дипломатів до матеріалів, які отримувало Постпредство Союзу РСР; до негативів, безсумнівно, можна віднести зростаючу залежність республіканської дипломатії від союзного центру.

Разом з тим у період 1970-1980 рр., коли міністром закордонних справ УРСР був Г.Шевель, це відомство брало участь в активізації «процесу розрядки» [20; 477]. Важливо, що з-поміж республік СРСР лише Білорусь і Україна брали участь у діяльності міжнародних організацій і мали свої постійні представництва при ООН та інших міжнародних організаціях [28; 80].

У період 1971-1979 рр. Українська РСР або її представники 37 разів обиралися або призначалися членами органів міжнародних організацій і конференцій. Делегації УРСР брали участь у роботі 10 засідань Генасамблеї та 4 спеціальних сесій ООН. Глави делегацій УРСР 14 разів виступали на сесіях Генеральної Асамблеї Організації, представники Радянської України 287 разів вносили поправки, висували проекти резолюцій, робили заяви з питань, що обговорювалися в міжнародних організаціях та на міжнародних конференціях [29; 280].

УРСР виступала співавтором (разом з СРСР) пропозицій Генеральній Асамблеї ООН щодо укладення договорів про заборону розташування у космічному просторі будь-якої зброї, засудження виробництва і розгортання нейтронної зброї, заборони розроблення та виробництва нових видів зброї масового знищення, припинення виробництва ядерної зброї та поступової ліквідації її запасів, заборони виробництва бінарних та інших видів хімічної зброї [20; 475].

У 1960-1970-х рр. Україна стала учасницею ряду міжнародних договорів універсального характеру. 09.10.1963 р. представник УРСР підписав Московський договір про заборону атомних випробовувань в атмосфері, космічному просторі та під водою, у 1968-1969 рр. українська дипломатія взяла участь у Віденській конференції з кодифікації права міжнародних договорів і в розробленні Декларації про участь у Віденській конвенції про право міжнародних договорів. УРСР стала учасницею Договору про принципи діяльності держав у дослідженні та використанні космічного простору включно з місяцем та іншими небесними тілами 1967 р., Конвенції про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден

1970 р., у 1971 р. УРСР підписала Договір про заборону розташування зброї масового знищення на дні морів і океанів, 1974 р. – Резолюцію ГА ООН «Про визначення агресії», у 1978 р. приєдналась до Конвенції про психотропні речовини 1971 р., Віденської конвенції про представництво держав у їхніх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р. тощо.

Крім того, протягом 70-80-х рр. представники Української РСР стали членами спеціалізованих установ ООН та багатьох комітетів, зокрема, з 1970 р. – Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), Спеціального комітету з питань міжнародного тероризму (1972 р.), Комітету з питань здійснення невід'ємних прав палестинського народу (1975 р.), Комітету з питань інформації (1978 р.). У 1972-1975 рр. та 1980-1983 рр. вони обирались на наступні терміни до Комітету з питань науки й техніки в цілях розвитку, а у 1977-1979 рр. стали учасниками Програми ООН з питань навколишнього середовища (ЮНЕП) у 1981-1988 рр. [30; 16] У 1987 р. Г.Удовенка обрали головою Другого економічного комітету, у 1989 р. – головою Спеціального політичного комітету, двічі обирали головою комітетів Генасамблеї ООН [31; 12].

Отже, протягом завершального етапу Другої світової війни та часу утворення Організації Об'єднаних Націй відбулась трансформація правового та міжнародно-правового статусу Радянської України. Їй, серед іншого, було надано низку повноважень у галузі міжнародних відносин. У 1945 р. Україна стала однією із засновниць Організації Об'єднаних Націй, що стало ключовим фактором для утвердження її статусу як суб'єкта міжнародного права. Українська РСР була повноправним суб'єктом міжнародно-правових відносин, учасником універсальних міжнародних договорів – від Статуту ООН до угод, прийнятих у рамках діяльності низки спеціалізованих установ Організації, членом основних та допоміжних складових системи ООН. Діяльність УРСР в органах та установах ООН протягом 1945-1991 рр. полягала в активній участі у розробці установчих до-

кументів, проектів резолюцій, конвенцій, угод, договорів з визначенням обов'язків держав або з рекомендаціями і приписами урядам щодо вжиття конкретних заходів законодавчого характеру, спрямованих на реалізацію принципів міжнародного співробітництва та впровадження у державах норм актів ООН, у тому числі і у розробці проектів низки найбільш важливих універсальних договорів.

Література

1. Дещинський Л. Статус поневоленої України на міжнародній арені в роки Другої світової війни // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – №670. – 2010.
2. Гриневич Р.А. Утворення народного комісаріату закордонних справ Української РСР: Проекти і реалії (1944-1945 рр.) // Український історичний журнал. – 1995. – №3.
3. Закон СССР от 1 февраля 1944 года «О создании войсковых формирований союзных республик и о преобразовании в связи с этим Народного комиссариата обороны из общесоюзного в союзно-республиканский народный комиссариат» // Сборник законов СССР и указов Президиума Верховного Совета СССР. 1938 г. – июль 1956 г / под ред. к. ю. н. Мандельштам Ю. И. – Москва: Государственное издательство юридической литературы, 1956.
4. Закон СССР от 1 февраля 1944 г. «О предоставлении союзным республикам полномочий в области внешних сношений и о преобразовании в связи с этим Народного комиссариата иностранных дел из общесоюзного в союзно-республиканский народный комиссариат» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://constitution.garant.ru/history/ussr-rsfsr/1936/zakony/3946734/>
5. Лисенко О.Є., Гриневич Р.А. Сталінська національна реформа воєнної доби як модель ефемерного державного статусу радянських республік. Україна і Росія в історичній ретроспективі: Нариси в 3-х томах / Інститут історії України НАН України; Том 2 / Інститут історії України НАН України. – К.: Наук. думка, 2004. – С. 334-340.
6. Бугай Н.Ф. Правда о депортации чеченского и ингушского народов // Вопросы истории. – 1990. – № 7.
7. Aspaturian V. The Union republics in Soviet diplomacy / Geneve, E.Drozd, 1960.
8. Хімей В. УРСР у міжнародних відносинах періоду блокового протистояння // Сіверянський літопис.
9. Moscow and Teheran Conferences // United Nations official site [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/en/aboutun/history/moscowteheran.shtml>
10. Патер І.Г. Боротьба комуністичного режиму з українським визвольним рухом (40-і–50-і роки ХХ ст.) // Вісник Львівської комерційної академії. – 2010. – Вип. 9. – (Серія – Гуманітарні науки).
11. Stettinius E. R. Dictionary of American Biography, Supplement 4: 1946-1950 // American Council of Learned Societies, 1974.
12. Stettinius Jr. E.R. Roosevelt and the Russians // Kessinger Publishing. – 2011. – 398 p.
13. Фельдман Д.И. Современные теории международно-правового признания. – Казань: Издательство Казанского университета, 1963. – 104 с. –
14. Броунли Я. Международное право (в двух книгах): Книга первая / перевод С. Н. Адрианова / под ред. Г. И. Тункина. – М.: Прогресс, 1977. – 536 с.
15. Shaw M. International law: Sixth edition / Cambridge University press, 2008. – 1542 p.
16. Шкуратенко О.В. Правові засади зовнішньополітичної діяльності Української РСР як члена ООН (40-і – початок 60-х рр. ХХ ст.). Автореф. дисс. к.ю.н. – К.: КНУВС, 2007. – 30 с.
17. Charter of the United Nations // United Nations official site [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/en/documents/charter/>
18. General Assembly Resolution 257 (III) (3 December 1948): Permanent Missions to the United Nations // A/RES/257(III). – UN. – 1975.
19. Vienna Convention on the Representation of States in their Relations with International Organizations of a Universal Character Vienna, 14 March 1975 // Doc. A/

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто питання участі Української РСР у створенні та функціонуванні Організації Об'єднаних Націй, її роль в Організації як повноправного суб'єкта міжнародного права. Досліджено форми діяльності України в ООН в якості розробника та учасника низки найважливіших універсальних міжнародних договорів, а також члена ряду спеціалізованих установ, учасника конференцій, самітів, зустрічей в рамках Організації.

SUMMARY

The article is devoted to the participation of the Ukrainian SSR in the establishment and functioning of the United Nations and its role in the Organization as a subject of international law. Forms of Ukraine's activity in the functioning of the United Nations as the developer and the member of a number of important universal international treaties, as well as the member of numerous specialized agencies, participant of conferences, summits, meetings within the Organization are also examined.

CONF.67/16. – UN. – 1975.

20. Кучик О.С. Заяць О.А. Зовнішня політика України. – К., 2010. – С. 471-473.

21. Дипломатія УРСР хрущовської «відлиги» [Електронний ресурс] / Бібліотека економіста. 2005-2012. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/10/1048.html>

22. Кульчицька О. В. Українська РСР в ООН: віхи історичного поступу // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету, 2011, вип. XXXI. – С. 195-197.

23. Білоусов М. За мир і загальну безпеку (зовнішньополітична діяльність Української РСР в 1959-1963 рр.). – К.: Вид-во політичної літератури України, 1964. – С. 43.

24. Ukraine // International Bureau of Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibe.unesco.org/en/worldwide/unesco-regions/europe-and-north-america/ukraine.html>

25. The General Assembly Resolution 1283 (XIII) «International Health and Medical Research Year» // Documents of General

Assembly of 1958 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1283\(XI II\)&Lang=E&Area=RESOLUTION](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1283(XI II)&Lang=E&Area=RESOLUTION)

26. Василенко В., Лукашук І. Українська РСР у сучасних міжнародних відносинах (правові аспекти). – К.: Вид-во політичної літератури України, 1974. – С. 54.

27. International Labour Conference 43th session materials // Genève. – 1959. – pp. 3-5.

28. Козлов А., Шафир М. К союзу суверенных государств // Общественные науки и современность. – 1991. – № 4. – С. 80.

29. Левицька Н.М. Міжнародні відносини України (середина 1950-х – 1991 рр.). Історія України. Україна у світі. Історія і сучасність. – К., 2011. – С. 280-283.

30. Україна та Організація Об'єднаних націй: 50 років співробітництва. – К, 1995. – 34 с.

31. Удовенко Г. На сьогодні не існує альтернативи Організації Об'єднаних Націй // Зовнішні справи – 2011. – №4. – С. 12-14.